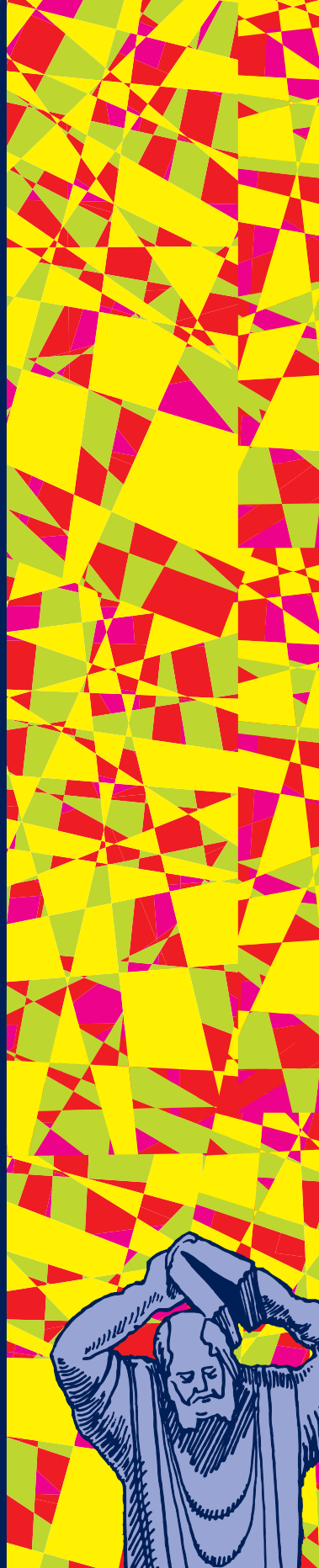

KWETSBAAR EN HOOPVOL
Reorganiseren om te vitaliseren

Bisdom
Groningen
Leeuwarden

Beleidsplan 2010-2020

Inhoud

Woord vooraf	4
I. Inleiding	5
1. Gespreksnotitie (2009) en reacties	5
2. Kwetsbare Kerk anno 2010: religieuze onzekerheid en openheid	6
3. Kwetsbare Kerk in bisdom Groningen-Leeuwarden anno 2010	7
II. Bisdom Groningen-Leeuwarden in 2010-2020	9
1. Missie	9
2. Werkvelden:	9
- Liturgie	9
- Kerkopbouw	10
- Catechese	12
- Diaconie	13
- Jongerenwerk	14
- Studenten	15
- Priesterreligieuzen	15
- KIAD	15
- Welzijn pastorale beroepskrachten	16
- Financiën	17
- Communicatie	17
3. Prioriteiten	18
III. Nieuwe organisatiestructuur	19
1. Reorganiseren om te vitaliseren	19
2. Organisatiestructuur bisdom	21
3. Organisatiestructuur per nieuwe parochie	22
4. Communicatie en begeleiding per nieuwe parochie	24
5. Fasering	24

Woord vooraf

Onze tijd is spannend: politiek, economisch maar ook kerkelijk. Wat onze Kerk betreft, denk ik niet alleen aan de doorwerking van het nieuws over het seksueel misbruik van minderjarigen, maar ook aan lange-termijnontwikkelingen.

Sinds de jaren zestig van de vorige eeuw heeft de Nederlandse Kerkprovincie een ware metamorfose ondergaan. Er is sprake geweest van heilzame kerkvernieuwing maar ook van kerkverval. Veel seinen staan op onveilig. Tegen die achtergrond spreek ik in dit beleidsplan over een fundamentele kwetsbaarheid van ons bisdom.

Maar tegelijkertijd zie ik ook allerlei kansen. Als gelovigen zijn wij ‘dragere van hoop’. De belofte dat Christus tot de jongste dag bij ons is, kan ons, ondanks alle terechte zorgen, een gelovige rust en overgave geven.

Voor de komende tien jaar staat de Kerk van het Noorden voor grote uitdagingen, zowel inhoudelijk als organisatorisch. In deze nota worden de contouren daarvan aangegeven. De huidige organisatiestructuur is niet toekomstbestendig. Daarom ben ik voornemens om toe te werken naar grote vitale parochies.

Ik realiseer mij terdege dat het proces dat nu wordt opgestart, een grote inzet vraagt van iedereen die zich bij onze geloofsgemeenschap betrokken voelt. In zekere zin moeten wij met minder mensen en middelen meer realiseren. Het komt nu aan op fundamenteel vertrouwen, op de Heer en in elkaar.

Ieder element van het kerkelijk beleid heeft een oecumenische dimensie. Als rooms-katholieke gemeenschap in Noord-Nederland zijn wij geroepen tot hartelijke samenwerking met allen die Christus als hun Heer belijden, heel bijzonder onze protestantse broeders en zusters, die in de praktijk van iedere dag onze eerste oecumenische partners zijn. Juist op het terrein van geloofscommunicatie en catechese, maar ook op diaconaal terrein valt er oecumenisch gezien nog een wereld te winnen.

Ik roep alle betrokkenen op om met een dienstbare opstelling en onderling vertrouwen samen te werken aan een goede uitvoering van de inhoudelijke versterking en bestuurlijke reorganisatie, die noodzakelijk zijn voor het vitaliseren van de Kerk van het Noorden. Wij kunnen dit doen vanuit de geloofsovertuiging dat de levende Christus bij ons is en door ons handelen zichtbaar wil worden.

Mgr. Dr. G.J.N. de Korte
Bisschop van Groningen-Leeuwarden

Groningen, 27 november 2010

I. Inleiding

In dit hoofdstuk wordt eerst teruggeblikt op het proces dat doorlopen is vanaf de vaststelling van de Gespreksnotitie *Kwetsbaar maar hoopvol* in het voorjaar van 2009. Daarna zal de kwetsbaarheid van de Kerk¹ aan de orde komen, toegespitst op het bisdom Groningen-Leeuwarden, waarbij de noodzaak van een bestuurlijke reorganisatie duidelijk zal worden. Ondanks die kwetsbaarheid mogen we hoopvol zijn over de mogelijkheden om het beleid op de verschillende werkvelden - zie hoofdstuk II - tot uitvoering te brengen. De bisschop en het bisdombestuur zijn ervan overtuigd dat dit beleid alleen kan slagen als binnen enkele jaren een bestuurlijke reorganisatie wordt doorgevoerd. Die bestuurlijke reorganisatie wordt in hoofdstuk III verder uitgewerkt en toegelicht.

De Kerk biedt geborgenheid en een plek om tot rust te komen.

1. Gespreksnotitie (2009) en reacties

Op 3 april 2009 heeft het bisdombestuur de Gespreksnotitie *Kwetsbaar maar hoopvol* vastgesteld. Deze Gespreksnotitie is in het najaar van 2009 besproken door de verschillende gremia in ons bisdom, met name de pastoresconferenties, de regioraden, het katholiek maatschappelijk activeringswerk KIMAN en de parochiebesturen.

Maar liefst 55 gremia hebben inhoudelijk gereageerd, totaal circa 150 bladzijden. Deze collectieve reacties waren verschillend van karakter: van heel praktische voorstellen tot theologische en sociologische opmerkingen.

In de periode december 2009 tot februari 2010 hebben individuele katholieken in het bisdom de gelegenheid gehad om te reageren. Van die gelegenheid hebben zo'n 20 mensen gebruik gemaakt, totaal ongeveer 40 bladzijden.

Uit alle reacties blijkt grote waardering voor het feit dat de verschillende gremia en de individuele katholieken actief betrokken zijn bij de vormgeving van het beleid in ons bisdom voor de jaren 2010-2020. In de collectieve en individuele reacties is vrijuit gesproken, waarover het bestuur van het bisdom verheugd is. De reacties geven een goed beeld van wat er leeft in het bisdom en in de Kerk.

Over het algemeen zijn de respondenten positief over de Kerk. Gesteld wordt dat de Kerk veel te bieden heeft, zowel voor mensen persoonlijk als sociaal. De Kerk versterkt de relatie met God, brengt mensen in aanraking met het Evangelie en is belangrijk op scharniermomenten in het leven. De Kerk biedt waarden en normen, geloof, hoop en liefde. Ook geeft ze geborgenheid en een plek om tot rust te komen. De Kerk biedt gemeenschap en heeft oog voor de noden dichtbij en veraf.

¹ *De Kerk kent vele dimensies. Zij heeft een goddelijke en menselijke dimensie, een mystieke en institutionele, een transcendente en historische dimensie. Het woord Kerk is afgeleid van het bijvoeglijk naamwoord 'kyriake', dat betekent: 'toebehorend aan de Heer'. Ten diepste wordt de Kerk daarom gevormd door mensen die verzameld zijn rond Jezus Christus als hun Heer.*

Met de Kerk als instituut wordt de Rooms-Katholieke Kerk bedoeld, de wereldkerk, die een traditie kent van tweeduizend jaar. De Kerk is wereldwijd opgedeeld in bisdommen. Elk bisdom bestaat uit parochies.

De Kerk wordt concreet door het handelen van gelovige mensen: gewijde bedienaren (paus, bisschoppen, priesters, diakens) en christengelovigen-leken (zoals pastoraal werkers, catechisten, vrijwilligers en parochianen).

Daarnaast uiten de respondenten grote zorgen over de toekomst van de Kerk. Zorgen over de krimp (minder priesters, minder vieringen, minder kerkgangers, minder parochianen, minder inkomsten), het moeizame betrekken van jongeren bij de Kerk, en zorgen over het vinden van geschikte bestuurders. Mensen zien in dat er gereorganiseerd moet worden en dat kerksluitingen niet uitgesloten kunnen worden. In algemene zin pleiten de respondenten voor het beperken van het aantal prioriteiten in het beleidsplan van het bisdom.

Verder komt een aantal thema's veelvuldig aan bod: de waarde die men hecht aan communievieringen, mogelijkheden op gebied van oecumene, de positie van de pastoraal werker, ethische kwesties (abortus, euthanasie, homoseksualiteit, anticonceptie), en de spanning tussen de leer van de Kerk en het alledaagse leven. Deze thema's overstijgen voor een belangrijk deel het bisdom. Het gaat meestal om beleid van de Nederlandse kerkprovincie of om de regels en leer van de wereldkerk.

De Kerk is nog steeds een vindplaats van spiritualiteit en zingeving.

De Gespreksnotitie *Kwetsbaar maar hoopvol* en de collectieve en individuele reacties daarop hebben als basis gediend voor de beleidsvisie in dit beleidsplan.

2. Kwetsbare Kerk anno 2010: religieuze onzekerheid en openheid

De Kerk heeft het moeilijk in de huidige maatschappelijke context. Het christelijk geloof verdwijnt steeds meer naar de achtergrond. Steeds minder sectoren van de samenleving zijn direct verbonden met het christelijk geloof. Het aantal kerkgangers neemt af. De Kerk is een omgekeerde piramide: veel ouderen, weinig jongeren. De volkskerk is een minderheidskerk geworden. De kwestie van het seksueel misbruik, dat met name in de jaren tussen 1945 en 1980 heeft plaatsgevonden in internaten, laat diepe sporen na. Velen zijn hierdoor geschokt.

Er is een groeiende kloof tussen de officiële leer van de Kerk en het geloof van de leden. Er is veel onzekerheid rond geloven. Het agnosticisme en het 'ietsisme' vinden veel aanhang. Het religieuze en levensbeschouwelijke landschap is verbrokken.

Waar aan de ene kant sprake is van afname van betrokkenheid, groeit die elders. Kloosterbezoek, pelgrimstochten, Lourdes- en Romereizen, processies en katholieke wereldjongerendagen: het zijn populaire activiteiten, met soms een grote uitstraling. Ook boeken over spiritualiteit en allerlei workshops en cursussen mogen zich verheugen in een grote belangstelling. Mensen verlangen naar een visie waardoor ze geïnspireerd raken. Ze willen hun geloofservaringen delen en kunnen daarvoor vaak moeilijk woorden en vormen vinden.

De Kerk is nog steeds een vindplaats van spiritualiteit en zingeving. Ze heeft veel te bieden en is dan ook niet alleen kwetsbaar, maar stemt ook hoopvol. Ze kan mensen zicht geven op sporen van God in de alledaagse werkelijkheid. De Kerk kan gemeenschap en samenhang bieden. Ze kan mensen het Evangelie laten ontdekken als een actuele blijde boodschap. Daarvoor staan verschillende middelen ter beschikking: vieringen, ontmoetingen, geloofsverhalen vertellen, liederen zingen, armenzorg, 'profetisch' spreken over maatschappelijke ontwikkelingen.

De Kerk biedt ook: geloof, hoop, liefde, waarden en normen, sacramenten die de relatie met God onderhouden en versterken, geborgenheid, een plek om tot rust te komen, rituelen, zingeving aan het leven, acceptatie van de dood, troost, inspiratie en spiritualiteit.

De Kerk heeft het moeilijk met het vinden van de juiste aansluiting bij de vragen en verlangens van mensen in de hedendaagse samenleving en versterkt daardoor de eigen kwetsbaarheid. Dit vraagt ook om zelfreflectie en bezinning op het eigen handelen van de Kerk. De centrale vraag daarbij is: hoe kan de Kerk door te participeren in de huidige samenleving mensen van dienst zijn met het Evangelie van de Heer? In plaats van 'weg te drijven' naar de rand van de samenleving, zou de Kerk - vanuit de katholieke sociale leer en ten behoeve van een goede samenleving (bonum commune) - er júst middenin moeten staan.

3. Kwetsbare Kerk in bisdom Groningen-Leeuwarden anno 2010

De vitaliteit van parochies staat onder druk. Vitaliteit heeft betrekking op het aantal katholieken, het aantal vrijwilligers, het aantal kerkgangers, de deelname aan sacramenten, het functioneren van de parochiebesturen en de pastorale teams, maar ook op de situatie rond gebouwen en financiën. Het gaat erom dat de parochies in staat zijn om de blijde boodschap van Jezus Christus toegankelijk te maken en te houden voor álle parochianen. In een vitale parochie is er grote betrokkenheid bij en wordt op een kwalitatief goede wijze invulling gegeven aan liturgie, diaconie, catechese, kerkopbouw en jongerenwerk. Die grote betrokkenheid heeft betrekking op de overtuiging waarmee mensen actief zijn, blijkend uit onder meer participatie en nieuwe initiatieven.

Dat die vitaliteit onder druk staat, blijkt ook uit het Kaski-onderzoek *Verkenning voor een vitale parochiestructuur in het bisdom Groningen-Leeuwarden* (rapport-nummer 606, september 2010). Daarin is de vitaliteit gemeten aan de hand van het draagvlak (aantal katholieken, participatie door kerkgang en deelname aan sacramenten/rites de passage, aantal vrijwilligers) en de financiële draagkracht. Het bisdom heeft het Kaski een prognose laten maken van het draagvlak en de draagkracht van alle 81 parochies in het jaar 2020. De prognose is gebaseerd op de statistiekcijfers van het Kaski, bevolkingsprognoses van de burgerlijke gemeenten en de verwachte onderhoudskosten van de kerkgebouwen, zoals vastgelegd in Meerjaren Onderhouds-Plannen (MOP's). Het Kaski-rapport zal per parochie beschikbaar worden gesteld.

De prognose geeft voor 2020 als uitkomst een beeld van voortgaande ontkerkelijking in het bisdom Groningen-Leeuwarden. In de eerste plaats zal het aantal katholieken afnemen met 20% tot circa 89.000.

Het aantal kerkgangers zal naar verwachting sterker dalen, van 9.900 nu naar 5.400 in 2020 (een afname van ruim 40%). Dit betekent ook dat er rekening mee gehouden dient te worden dat in 35 van de 81 huidige parochies de kerkgang tot onder de 50 bezoekers zal dalen. Ook het aantal doopsels, eerste communies, vormsels en kerkelijke huwelijken geeft een soortgelijke daling te zien, met 40 tot 50%. Alleen het aantal kerkelijke uitvaarten daalt wat minder sterk.

Tot slot is ook gekeken naar het aantal vrijwilligers in de parochies. Dit zullen er naar verwachting in 2020 7.800 zijn, tegen 11.400 nu (een afname van 30%).

De ontwikkeling van de financiële situatie in de parochies past eveneens in het beeld van ontkerkelijking. In 2020 zullen nog maar 25 van de 81 parochies een sluitend of positief saldo kunnen laten zien. Hierbij is al een vermindering van de personeelslasten met 20% meegenomen, aansluitend bij de afname van het aantal parochianen en de geringere participatie. Daarbij speelt verder dat de kerkbijdragen door een energieke uitvoering van de Actie Kerkbalans min of meer op peil kunnen blijven, maar de onderhoudskosten van de gebouwen gaan sterk stijgen, rekening houdend met de bestaande Meerjaren Onderhouds-Plannen. De financiële situatie is met name slecht in de kleinere parochies.

Omdat ruim tweederde van de parochies in 2020 een negatieve exploitatie zal hebben, zijn er uiteraard ook gevolgen voor de vermogensposities van de parochies. Bij ongewijzigd beleid dreigen met name in de regio's Groningen, Noordoost-Friesland en Drenthe de reserves van de parochies voor een groot deel op te drogen.

Reorganiseren om te vitaliseren.

Samengevat ziet het financiële plaatje in 2020 er volgens de prognose als volgt uit:

Regio (huidig aantal parochies)	met sluitende of positieve exploitatie	negatieve exploitatie
Groningen (15)	5	10
NO-Friesland (22)	5	17
ZW-Friesland (19)	5	14
Drenthe (25)	10	15

Regio (huidig aantal parochies)	met positief vermogen	geen of negatief vermogen
Groningen (15)	6	9
NO-Friesland (22)	13	9
ZW-Friesland (19)	12	7
Drenthe (25)	11	14

Behalve deze Kaski-cijfers zien we in de praktijk dat het steeds moeilijker is om mensen te vinden voor allerlei taken in de parochies: bestuurders, koorleden, dirigenten, organisten, kosters en werkgroepleden. Bovendien neemt de deelname op verschillende gebieden af (zoals bijvoorbeeld kerkgang, eerste communie, vormsel) en gaat het werven van mensen voor nieuwe activiteiten erg moeizaam.

Gezien al deze ontwikkelingen heeft de bisschop besloten tot een bestuurlijke reorganisatie: reorganiseren om te vitaliseren. De bisschop is voornemens toe te werken naar nieuwe grote parochies, die ontstaan door samenvoeging van huidige parochies, waarbij de huidige samenwerkingsverbanden in principe het uitgangspunt zijn. Nieuwe parochies betekent: opheffen van de huidige parochies als zelfstandige rechtspersonen en het oprichten van nieuwe rechtspersonen. In hoofdstuk III wordt de nieuwe organisatiestructuur toegelicht.

In het volgende hoofdstuk komen eerst het beleid op de verschillende werkvelden en de prioriteiten aan de orde.

II. Bisdom Groningen-Leeuwarden in 2010-2020

1. Missie

De komende tien jaar willen we met nieuw

Onze missie: een kerk zijn die mensen troost, bemoedigt, steunt en uitdaagt.

elan werken aan een Kerk, die mensen op een eigentijdse wijze via de boodschap van Jezus Christus in contact brengt met God.

Een Kerk, die middenin de wereld staat, die mensen troost, bemoedigt, steunt en uitdaagt. Een Kerk, die vol overtuiging werkt aan het doorbreken van het Rijk Gods op aarde, het Rijk van heelijkheid van de schepping, gerechtigheid en vrede. Een Kerk, die bestaat uit vitale geloofsgemeenschappen, waar ook jongeren zich thuisvoelen. Een Kerk met aantrekkingskracht en uitstraling. Dat is onze missie!

Op basis van de beknopte analyse in hoofdstuk I en de reacties op de Gespreksnotitie, leidt deze missie voor het bisdom Groningen-Leeuwarden voor de jaren 2010-2020 tot versterkingen op verschillende werkvelden.

Wat betreft ondersteuning op deze werkvelden kunnen de parochies een beroep doen op de dienstverleners van het bisdom.

2. Werkvelden

Liturgie

In het vieren zal de eucharistie centraal staan, omdat iedere geloofsgemeenschap opgebouwd wordt vanuit het samen vieren van de eucharistie: het tegenwoordig stellen van Jezus Christus. Gods liefde is voor ons zichtbaar in het delen van het brood en de wijn, in het kruis en in de opstanding van Jezus Christus. Op verschillende bijeenkomsten zal regelmatig stilgestaan worden bij de plaats van de eucharistie in het persoonlijk leven en het leven van de Kerk. Daarbij zullen ook de waarde en betekenis van communievieringen, woord- en gebedsvieringen aan de orde komen.

Er wordt naar gestreefd dat in elke kerk in het weekend een eucharistieviering is, geleid door de pastoor of een priester (parochievicaris). Ook emeriti en andere priesters kunnen worden gevraagd hiervoor beschikbaar te zijn. Voor een wat meer vaste ondersteuning van een pastoraal team kan de bisschop een priester benoemen tot assistent-priester. Pastoraal werkers en diakens kunnen een actieve rol spelen als medevoorganger in de viering.

Door het priestertekort is het vieren van de eucharistie lang niet altijd mogelijk. Als er in een weekend in een kerk geen eucharistie is, kan een communieviering worden gehouden. Deze wordt bij voorkeur geleid door een diaken of een pastoraal werker, en eventueel door een daartoe gevormde parochiaan.

Bij een huwelijk en een uitvaart wordt niet vanzelfsprekend gekozen voor een eucharistieviering of communieviering. Bij een huwelijk is een woord- en gebedsdienst meer gepast als het bruidspaar weinig bekend is met het liturgisch leven van de Kerk en veel niet-katholieken en niet-christenen bij de huwelijksviering aanwezig zijn.

Bij een uitvaart is een woord- en gebedsdienst meer gepast als de overledene weinig bekend was met het liturgisch leven van de Kerk en veel niet-katholieken en niet-christenen bij de uitvaart aanwezig zijn.

In alle gevallen komt het bij een beslissing aan op pastorale fijngevoeligheid.

Er zal gebruik gemaakt worden van goed leesbare publicaties over verlevendiging van de liturgie, doopspiritualiteit, de betekenis en de liturgie van het vormsel, boete en verzoening. Het vaker aanbieden van gezamenlijke ziekenzalvingen zal worden gestimuleerd. Ook zal er actie worden ondernomen wat betreft het opleiden van cantores en organisten, zodat de samenzang tijdens vieringen bevorderd wordt. Tevens zal de vorming en werving van lectoren, acolieten, misdienaars en kosters worden gestimuleerd.

Het pastorale beleid: kloppend hart van de nieuwe parochies.

Kerkopbouw

Het pastorale beleid is het kloppend hart van de nieuwe parochies. Daarom is het belangrijk dat in de nieuwe parochies pastorale beleidsplannen worden ontwikkeld. Het pastoraal beleid wordt inhoudelijk opgesteld door het pastoraal team, onder verantwoordelijkheid van de pastoor en vastgesteld door het parochiebestuur, dat het pastoraat zoveel mogelijk faciliteert. Bij het proces van totstandkoming van het pastoraal beleidsplan worden ook de parochianen betrokken. Het parochiebestuur is verantwoordelijk voor de jaarlijkse begroting bij het pastoraal beleidsplan.

In de beleidsplannen zal duidelijk moeten worden hoe de parochies in de komende tien jaar de breedte van hun pastorale missie waarmaken: vieren, dienen, leren, gemeenschapsopbouw en jongerenwerk. Tevens dient daarin ruimte gecreëerd te worden voor nieuwe en missionaire activiteiten. De verschillende taken en verantwoordelijkheden binnen een team zullen in onderling overleg afzonderlijk worden vastgesteld.

Gelet op het belang van een goed pastoraal beleidsplan zal de dienstverlener kerkopbouw van het bisdom de totstandkoming daarvan ondersteunen en het eindresultaat toetsen aan dit diocesaan beleidsplan.

Beleid maken alleen is onvoldoende, dat moet ook gerealiseerd worden. Dat gebeurt door de inzet van mensen en middelen. Daarom hoort bij het beleidsplan ook een jaarlijkse begroting, die door het bestuur wordt vastgesteld en door het bisdom wordt goedgekeurd. In de relatie tussen het bisdom en de parochies zal het accent van de aandacht verschuiven van het omkijken (de jaarrekening, het jaarverslag) naar vooruitkijken (het beleidsplan, de begroting). De toetsingscriteria voor de begroting van de parochie zullen door het bisdom worden vastgesteld en bekend gemaakt, zodat parochiebesturen daarmee rekening kunnen houden.

In de huidige organisatiestructuur van een parochie zien we parochiebesturen (ook aangeduid als kerkbesturen), parochieraden en parochievergaderingen (zie ook het *Algemeen Reglement voor het bestuur van een parochie*). Ten behoeve van het vasthouden en verbeteren van de bestuurlijke kwaliteit kiest het bisdom in principe voor één orgaan per parochie: het parochiebestuur.

Het parochiebestuur bestaat minimaal uit vijf leden: de pastoor als voorzitter, een vice-voorzitter, een secretaris, een penningmeester en een algemeen lid. Het parochiebestuur bestaat maximaal uit negen leden, maar kan in de overgangsfase naar de nieuwe parochie (interim-bestuur) groter zijn. In de nieuwe organisatiestructuur is er geen plek voor parochievergaderingen en parochieraden met leden die benoemd zijn door de bisschop.

Op de afzonderlijke kerklocaties binnen een parochie zullen beheercommissies worden opgericht, voor het dagelijks beheer. Een beheercommissie heeft geen bestuurlijke taken.

In geval er in een parochie een PCI is, bestaat er naast het parochiebestuur een PCI-bestuur (caritasbestuur), dat minimaal uit drie leden en maximaal uit vijf leden bestaat. De ambitie van het bisdom is dat in iedere nieuwe parochie een PCI actief is. Indien een parochie geen eigen caritasinstelling heeft, kan een PCI werkzaam zijn voor twee of meer parochies. Dan is er sprake van een IPCI, een Interparochiële Caritasinstelling. Samenvoelingen van parochies betreffen niet alleen de parochiebesturen, maar ook de PCI-besturen in het gebied van die parochies. Tevens vallen alle begraafplaatsen in het gebied van de nieuwe parochie onder het nieuwe parochiebestuur.

Om voor voldoende doorstroming in de parochiebesturen en PCI-besturen te zorgen en om helderheid te bieden wat betreft het begin en einde van de termijnen wordt uitgegaan van maximaal twee bestuurstermijnen van vier jaren met 1 juni als ingangsdatum en einddatum. Enerzijds is continuïteit in de besturen van belang, anderzijds is het wenselijk dat tijdig nieuwe mensen worden geworven die nieuwe ervaringen kunnen inbrengen. In de overgangsfase zal hier coulant mee worden omgesprongen.

Het gevolg van de voorgenomen samenvoeging van parochies is dat er één nieuwe parochie ontstaat, één nieuwe rechtspersoon.

Catechese

Catechese en geloofscommunicatie zijn van groot belang. Geloven moet niet alleen gevierd en gedaan worden, maar ook verwoord en verantwoord. Daarom willen we van onze parochies meer lerende gemeenschappen maken. Zodoende kunnen alle katholieken meer thuis raken in hun geloof en kan de sprakeloosheid van veel gelovigen worden doorbroken. Daarvoor gaan we in gesprek over zingeving, religieuze vermoedens en geloofservaringen, waarbij wordt aangesloten bij wat er leeft onder mensen.

Voor het versterken van catechese en geloofscommunicatie zal er worden ingezet op een doorlopende lijn van catechese voor kinderen, jongeren, ouders en grootouders. Kinderen en jongeren worden alleen gemotiveerd voor catechese als ze zien dat de oudere generatie daar ook mee bezig is.

Voor kinderen is het eerste communieproject Het Geheim van de Eucharistie ontwikkeld. Er wordt gewerkt aan een nieuw Vormselproject. Er komt een doorlopende catecheselijns voor kinderen en jongeren van 8 tot 15 jaar. Ook zal er materiaal ontwikkeld worden voor kinderen van 4 tot 8 jaar.

Voor ouderen wordt een introductie cursus voor (nieuwe) katholieken en geïnteresseerden ontwikkeld. Daarnaast zal er jaarlijks vanuit de dienstverlening een aanbod zijn van lezingen en cursussen ten behoeve van de parochies en zal binnen de parochies de catechese-methode Geloven Nu gestimuleerd worden. Deze methode kan goed worden gebruikt voor de groep 20-50 jarigen, maar ook voor 50-plussers. Bovendien leent zij zich goed voor een oecumenische samenwerking op plaatselijk niveau.

Er zal een boekje worden ontwikkeld waarin gebedssuggesties en bezinnende teksten worden opgenomen om vergaderingen en andere bijeenkomsten mee te beginnen. Vormen van huisliturgie (zoals Geloven Thuis) zullen bevorderd worden. Tevens zal er aandacht zijn voor het stimuleren van kleine kerkgemeenschappen ('small christian communities'). Daarnaast zal worden gekeken naar de mogelijkheden om de samenwerking met katholieke scholen te intensiveren.

Voor catechese/onderwijs zijn bij het bisdom twee dienstverleners werkzaam, de één fulltime en de ander parttime. Zij zullen bij hun activiteiten samenwerken met de pastorale professionals, besturen en geschoolde vrijwilligers in de parochies. Ze zullen tevens samenwerken met de besturen, leerkrachten en andere betrokkenen in het katholiek onderwijs. En ze zullen actief zijn in de Pastorale School (voor de toerusting van vrijwilligers).

We willen van onze parochies lerende gemeenschappen maken.

Diaconie

Aan het eind van elke viering worden christenen gezonden om in de wereld de liefde en gerechtigheid van Jezus Christus handen en voeten te geven. Jezus zelf heeft de dienst aan de naaste in het hart van ons geloven geplant. In het gelaat van de arme en lijdende medemens kijkt God ons aan en vraagt Hij om barmhartigheid en gerechtigheid.

De relatie tussen liturgie en diaconie, spiritualiteit en diaconie, de 'binnenkant' van ons diaconaal handelen, zal in de komende tien jaar extra aandacht krijgen. We zullen inzetten op het versterken van de diaconale activiteiten en presentie. Dat zal gebeuren in nauwe samenwerking met de besturen en medewerkers van het katholiek maatschappelijk activeringswerk (Solidair Friesland, Solidair Groningen & Drenthe, Stichting De KIM), met de diakens en met de overige pastorale beroepskrachten in ons bisdom.

In de taak van de dienstverlener diaconie van het bisdom zijn twee voorname aandachtsgebieden te onderscheiden.

Het eerste aandachtsgebied betreft theologische verdieping, visieontwikkeling en de katholieke sociale leer. De dienstverlener benadert daarbij diaconie als een belangrijk element van parochieopbouw. Hij richt zich daarbij niet alleen op (I)PCI-besturen en diaconale groepen, maar ook op parochiebesturen en pastorale beroepskrachten.

Het tweede aandachtsgebied betreft de positie van kwetsbare mensen in de samenleving, dichtbij en veraf, zoals zieken, ouderen, slachtoffers van de economische crisis, dak- en thuislozen, vluchtelingen. De dienstverlener heeft als taak daar de noden en behoeften voortdurend te signaleren en deze in overleg met de parochiebesturen, de (I)PCI-besturen, de diaconale groepen en de pastorale beroepskrachten onder de aandacht te brengen van de parochianen. Beide invalshoeken kunnen niet zonder elkaar en bevuchten elkaar. Beide zullen ook in programma's van bewustwording en scholing aan de orde komen.

Inzetten op katholieke sociale leer en kwetsbare mensen.

Meer concreet gaat het in de komende tien jaar om onder meer de volgende activiteiten van de dienstverlener diaconie, in afstemming met het maatschappelijk activeringswerk:

- het bevorderen van de bekendheid van het katholiek sociaal denken, o.a. in relatie tot de implementatie van het oecumenisch armoederapport;
- het organiseren van een diaconale dag of excursie om het bewustzijn levend te houden dat diaconie in het hart van ons geloven staat;
- het stimuleren dat diaconie aan bod komt in alle aspecten van ons kerkzijn, dus ook in de liturgie, de catechese, de kerkopbouw, in het jongerenwerk en in de publiciteit;
- het beleidsmatig en methodisch ondersteunen van (I)PCI-en, parochiebesturen, pastorale beroepskrachten en diaconale groepen (bijvoorbeeld VOM-groepen);
- het samenbrengen van diaconale groepen in regionale bijeenkomsten voor uitwisseling, scholing en bezinning;
- het in contact brengen van parochies met maatschappelijke initiatieven op diaconaal terrein, zoals bijvoorbeeld Voedselbanken;
- in het kader van de oecumene op diaconaal gebied samenwerking zoeken met andere kerken.

Jongerenwerk

Het jongerenwerk zal met zorg en aandacht verder worden ontwikkeld. De diocesane projectmedewerker voor jongeren is hiervoor eerstaanspreekbare en zal hierbij samenwerken met de pastorale professionals, de parochiebesturen, de jongerenwerkers, het jongerenplatform en vrijwilligers in de parochies. De diocesane projectmedewerker is tevens voorzitter van het jongerenplatform.

Bij het jongerenwerk (tienerwerk voor 11-15-jarigen en jongerenwerk voor 16-30-jarigen) gaat het om de persoonlijke ontwikkeling en de geloofsontwikkeling van jongeren en actieve betrokkenheid bij de kerkgemeenschap en de maatschappij. Jongeren moeten zich thuis kunnen voelen bij jongerenactiviteiten op parochieel, regionaal en diocesaan niveau. Het spreken van hun taal is daarbij van belang. Het gaat erom dat jongeren op een eigentijdse en passende manier het katholieke geloof ontdekken en gestimuleerd worden er zelf mee aan de slag te gaan.

Er zijn relatief veel jongeren actief in het bisdom, maar de ‘vertaalslag’ naar jongerenactiviteiten op parochieel niveau loopt nog moeizaam. Het doel is om meer jongeren te motiveren om trekker te zijn van jongerengroepen. Daarnaast zal de projectmedewerker jongeren werken aan het scheppen van kaders, door training, multimedia en kennisinzet, waardoor er binnen de parochies meer ruimte ontstaat om werk te maken van jongerenwerk. Er zullen meer jongerenactiviteiten worden georganiseerd op parochieel en regionaal niveau.

Bestaande activiteiten op diocesaan niveau zijn: openingsfeest, Martinusdag (vormelingen, tienerwerk), Are You Ready-vormselweekend (tienerwerk), kerstbijeenkomst, vastenactiviteit, palmzondagweekend, Bonifatiusweekend en kloosterweekend. Ook wordt er deelgenomen aan landelijke en internationale activiteiten: Katholieke Jongerendag, Stille Omgang en Wereldjongerendagen. Daarnaast worden parochies ondersteund wat betreft: Diaconaction, Geloven Nu, Geloven Nu voor tieners, Rock Solid en Solid Friends.

Het gaat erom dat jongeren op een eigentijdse manier het katholieke geloof ontdekken.

In principe worden díe activiteiten voortgezet die zinvol zijn met het oog op het betrekken en activeren van zoveel mogelijk jongeren op parochieel, regionaal en diocesaan niveau.

In de komende tien jaar zal nadruk worden gelegd op het ondersteunen van pastorale professionals, parochiebesturen en jongerenwerkers in parochies bij het opzetten en begeleiden van jongerengroepen, en bij het opstarten en organiseren van jongerenactiviteiten. Voor de betrokken groepen en begeleiders zal vorming en toerusting worden aangeboden. Tevens zullen parochies hierbij worden gestimuleerd om de jongerenkoren en misdienaars- en acolietengroepen te versterken.

Verder zal er worden ingespeeld op de mogelijkheid om het functioneren in een parochie te laten gelden als maatschappelijke stage.

Ook zal er aandacht zijn voor het benutten van moderne media in relatie tot jongeren. In elk pastoraal team dient er een eerstverantwoordelijke voor jongeren te zijn.

Studenten

Er zal worden gewerkt aan het versterken en verbreden van het studentenpastoraat in ons bisdom, ondergebracht bij de H. Augustinusparochie te Groningen, met als doel een steviger katholieke presentie onder studenten en intellectuelen.

Onderzocht zal worden op welke manier en op welke gebieden samengewerkt kan worden met christelijke studenteninstellingen, zoals het Gronings Studentenpastoraat (GSP) en studentenverenigingen. Te denken valt aan samenwerking op gebied van diaconie en catechese. Tevens zal worden bezien wat de mogelijkheden zijn voor pastoraat onder studenten in steden als Leeuwarden, Assen en Emmen.

Verder wordt het project 'missionair pastoraat onder studenten' in het leven geroepen. Er wordt naar gestreefd om hiervoor binnen afzienbare tijd concrete invulling te vinden. Daarnaast wordt gezocht naar mogelijkheden voor invulling van de leerstoel van de Stichting Thomas More (voorheen Radboudstichting).

Priesterreligieuzen

Het project rond de priesterreligieuzen uit Colombia, dat gestart is in 2007, verloopt moeizaam. In het voorjaar van 2010 heeft het bisdombestuur besloten vooralsnog door te gaan. Vanaf september 2010 volgen twee Colombianen de priesteropleiding aan De Tiltenberg te Vogelenzang. Tussentijds zullen de studievorderingen, de vorderingen rond de Nederlandse taal en de ingroei in de Nederlandse samenleving worden geëvalueerd.

KIAD

KIAD staat voor Katholieke Instelling Arbeidsrechtelijke Dienstverlening aan parochies in het bisdom Groningen-Leeuwarden. De KIAD heeft als doel de professionalisering van het werkgeverschap in het bisdom en het verlichten van de administratieve druk bij parochies. De KIAD verleent arbeidsrechtelijke diensten ten behoeve van het functioneren van pastorale beroepskrachten: priesters, diakens en pastoraal werkers.

De KIAD gaat arbeidsovereenkomsten aan met pastoraal werkers die een zending van de bisschop hebben ontvangen voor het verrichten van pastorale arbeid in een parochie. Pastoraal werkers (werknemers) komen bij nieuwe benoemingen in dienst van de KIAD (werkgever). Bestaande arbeidsovereenkomsten worden bij een herbenoeming omgezet in arbeidsovereenkomsten met de KIAD. Wanneer de nieuwe grote parochies een feit zijn, zullen alle pastoraal werkers in het parochiepastoraat ondergebracht zijn bij de KIAD.

Gekoppeld aan de arbeidsovereenkomsten sluit de KIAD detacheringsovereenkomsten met parochies. Dit betekent dat pastoraal werkers door de KIAD worden 'uitgeleend' aan parochies tegen een maandelijks vergoeding voor het salaris en de administratieve werkzaamheden (salarisadministratie, pensioenregeling, ziekmeldingen, contact arbodienst, spaarloonregeling e.d.).

Priesters en diakens kunnen vanwege hun gewijde ambt niet als werknemers in dienst komen van de KIAD. Wel kan de KIAD met ingang van het jaar 2010 zorgdragen voor de administratieve werkzaamheden met betrekking tot de werkverhouding tussen de KIAD als ‘pseudo-werkgever’ en priesters of diakens, die een zending van de bisschop hebben ontvangen, als ‘pseudo-werknemers’.

Welzijn pastorale beroepskrachten

Met het oog op het welzijn en het optimaal functioneren van de professionals met een benoeming in het parochiepastoraat en zending door de bisschop worden er gesprekken gevoerd. Die gesprekken zullen met de pastorale professionals afzonderlijk zijn. Het gaat om gesprekken met de bisschop, welzijns gesprekken en loopbaangesprekken. De gesprekken zijn vertrouwelijk.

Iedereen met een zending van de bisschop kan een gesprek aanvragen met de bisschop. Omgekeerd zal de bisschop ad hoc pastorale beroepskrachten uitnodigen. De bisschop zal dan - als ‘pastor parvorum’ - met de priester, de diaken of de pastoraal werker praten over zijn algemene welbevinden in het pastoraat en over ontwikkelingen in het bisdom en de rooms-katholieke kerk.

In een welzijns gesprek zal de regiovicaris met de priester, de diaken of de pastoraal werker uit zijn vicariaat praten over het welzijn van de betreffende professional, de persoonlijke spiritualiteit en motivatie.

In een loopbaangesprek, dat voor pastoraal werkers in dienst van de KIAD tevens geldt als functioneringsgesprek, zal de personeelsfunctionaris met de priester, de diaken of de pastoraal werker aan de hand van een globale agenda praten over diens loopbaan als pastorale professional. Tijdens zo’n gesprek wordt gekeken naar kansen en mogelijkheden en naar eventuele knelpunten die een optimaal functioneren verhinderen. Van dit gesprek wordt een kort verslag gemaakt, dat alleen beschikbaar is voor de betreffende pastorale professional, de bisschop en de personeelsfunctionaris. Dit gesprek zal in principe één keer per jaar plaatsvinden.

Daarnaast biedt het bisdom mogelijkheden voor de permanente vorming van het pastoraal personeel, zoals retraites, studiedagen, vormingsactiviteiten onder leiding van dienstverleners en/of vicarissen.

Tevens biedt het bisdom door de inzet van dienstverleners en professionals in het basispastoraat verschillende mogelijkheden voor de vorming van vrijwilligers. Bovendien zal voor parochiebestuurders en PCI-bestuurders met enige regelmaat een kadercursus op het gebied van besturen aangeboden worden.

Financiën

Het bisdom Groningen-Leeuwarden is financieel gezond. Dat moet zo blijven.

De versterkingen op de verschillende werkvelden vragen om extra financiële middelen.

Deels is daarvoor ruimte in de exploitatie, deels worden er nieuwe bronnen aangeboord, zoals fondsen.

De economische crisis laat zich ook merken in de ontwikkeling van het vermogen van het bisdom. In de komende periode zal de econoom zich richten op het werven van extra financiële middelen.

Het bisdom hecht grote waarde aan financieel gezonde parochies, aangezien dit een basisvoorwaarde is voor een goed lopende parochiële organisatie ten dienste van het pastoraat en het geloofsleven. Jaarlijks wordt bekeken hoe specifieke groepen, zoals jongeren en randkerkelijken, beter bereikt kunnen worden met de Actie Kerkbalans.

De feitelijke en verwachte toekomstige financiële situatie van onze huidige ruim tachtig parochies is, met behulp van het Kaski, nader in kaart gebracht (exploitatie, personeelslasten, reserves, vermogen, e.d.). Ook de staat van de kerkgebouwen en de te verwachten onderhoudslasten zijn daarbij nader bezien. Zie ook hoofdstuk I, paragraaf 3.

Communicatie

Het bisdom zet in op communicatie met alle katholieken.

Doel van de communicatie is: een hernieuwde kennismaking met Jezus Christus door op een aanstekelijke, professionele, open en eerlijke manier via korte lijnen te communiceren met alle katholieke gelovigen in ons bisdom.

Vanuit zijn missie zet het bisdom de komende jaren in op communicatie met alle katholieken, dus zowel de beperkte kring betrokken katholieken als de ruime kring die enige afstand heeft van het kerkelijk leven. Dit wordt gerealiseerd door:

- de inzet van digitale media waar mogelijk: nieuwsbrieven, extranet, sociale netwerken, enzovoort; ook om 'best practices' en ideeën uit te wisselen tussen parochies;
- de mogelijkheden van de website van het bisdom optimaal te benutten;
- actuele thema's op een aansprekende manier in de publiciteit te zetten en adequaat te reageren op maatschappelijke ontwikkelingen;
- de inzet van ParochiemagaZIN, een parochiebladformule waarin ook bisdomnieuws en inhoudelijke verdieping een vaste plek hebben; het bisdom stimuleert de parochies om mee te doen in deze formule omdat hiermee een krachtige impuls wordt gegeven aan de gemeenschapsofbouw, de samenwerking en samenvoeging van parochies en aan een missionaire Kerk; tevens verkort deze formule de communicatielijnen tussen bisdom en parochies;
- parochies te ondersteunen bij de ontwikkeling van parochiecommunicatie die gericht is op alle parochianen; dit zal gebeuren door het aanbieden van o.a. trainingen en themadagen voor vrijwilligers op dit terrein;
- afhankelijk van het tempo waarin parochies zullen meedoen met ParochiemagaZIN de komende jaren te bezien wat de meest wenselijke formule is voor het huidige bisdomblad en of dit blad opgeheven kan worden.

3. Prioriteiten

De hierboven benoemde beleidskeuzen leiden tot de volgende inhoudelijke prioriteiten voor ons bisdom:

- Liturgie: streven naar het houden van een eucharistieviering in elke kerk in elk weekend.
- Kerkopbouw: het samenvoegen van huidige parochies, waarbij de bestaande samenwerkingsverbanden in principe het uitgangspunt zijn, tot nieuwe vitale parochies, waarin pastoraal beleid wordt ontwikkeld, vastgelegd in een pastoraal beleidsplan, waarin ook aandacht is voor nieuwe en missionaire activiteiten; het versterken van het functioneren van pastorale teams (heldere taakverdeling); het tot stand komen van nieuwe parochiebesturen.
- Catechese: het realiseren van een doorlopende lijn (van jong tot oud) in de parochiecatechese, plus het bevorderen van geloofscommunicatie (van jong tot oud), waarbij wordt aangesloten bij de geloofservaringen van mensen.
- Diaconie: theologische verdieping, centraal stellen van de katholieke sociale leer (m.n. richting kerkelijk kader) en van de behoeften van kwetsbare mensen (richting alle parochianen); het tot stand komen van nieuwe PCI-besturen.
- Jongerenwerk: het organiseren van activiteiten die zinvol zijn met het oog op het betrekken en activeren van zoveel mogelijk jongeren op parochieel, regionaal en diocesaan niveau; het opstarten en begeleiden van jongerengroepen.
- Communicatie: invoeren van ParochiemagaZIN, een parochiebladformule, waarin ook bisdomnieuws en inhoudelijke verdieping een vaste plek hebben; een eigentijdse, actuele en interactieve website.

III. Nieuwe organisatiestructuur

1. Reorganiseren om te vitaliseren

Zoals in de inleiding al aangegeven, is de beleidsvisie in dit beleidsplan gekoppeld aan de financiële gegevens en de gegevens die voortkomen uit het Kaski-onderzoek naar de vitaliteit van de parochies in ons bisdom. Het Kaski-rapport zal per parochie beschikbaar worden gesteld. De koppeling van beleid, maatschappelijke ontwikkelingen en cijfers heeft geresulteerd in de opzet van een nieuwe organisatiestructuur. Die betreft vooral de vicariaten en de nieuwe parochies.

Deze reorganisatie is nodig om uiteindelijk de vitaliteit van de parochies te versterken. In de volgende paragraaf staat beknopt samengevat hoe de nieuwe structuur van de hele bisdomorganisatie (van bisschop tot lokale werkgroepen) eruit ziet.

De bisschop is de hoogste gezagsdrager in het bisdom. Hij is de voorzitter van de wekelijkse vergaderingen van het bisdombestuur. De overige leden van het bestuur zijn: de vicaris-generaal, de vicaris voor Groningen-Drenthe, de vicaris voor Friesland-Noordoostpolder, de econoom en de secretaris-kanselier.

Het Groot Overleg is het overleg van de bisdombestuurders en de diocesane dienstverleners, dat zo'n vier keer per jaar plaatsvindt.

Het Dienstverlenersoverleg is het tweemaandelijks overleg van de dienstverleners onder voorzitterschap van de secretaris-kanselier. De secretaris-kanselier is de schakel tussen de dienstverleners en de leden van het bisdombestuur.

Op het niveau van de vicariaten worden enkele wijzigingen in de organisatie doorgevoerd, die nauw samenhangen met de voorgenomen samenvoegingen van parochies en de gewijzigde omstandigheden in kerk en samenleving. Ook het verminderen van de vergaderdruk speelt hierbij een rol.

Er zal worden toegewerkt naar één overleg van pastorale beroepskrachten per vicariaat, het Overleg Pastorale Beroepskrachten (OPB), in plaats van de huidige twee Pastoresconferenties. Het OPB zal minimaal drie keer per jaar worden gehouden.

De huidige twee Regioraden per vicariaat zullen worden opgeheven. Daarvoor in de plaats komt er één Vicariaatsraad, bestaande uit twee vertegenwoordigers van elk parochiebestuur uit het betreffende vicariaat, die minimaal drie keer per jaar bij elkaar komen.

Met de Diocesane Pastorale Raad (DPR), die adviseert over algemene pastorale zaken aangaande het bisdom, wordt een nieuwe start gemaakt. Deze Raad zal één keer per jaar bij elkaar komen en bestaat uit de leden van het bisdombestuur en leden van de Vicariaatsraden, met in geval van de DPR: één van de twee vertegenwoordigers van elk parochiebestuur in de Vicariaatsraad.

Daarnaast is er een jaarlijks informeel overleg tussen het bisdombestuur en de Vereniging van Pastoraal Werkenden (VPW) in ons bisdom.

Binnen de nieuwe organisatiestructuur is er sprake van een voorgenomen samenvoeging van parochies tot nieuwe grote parochies. Daarbij wordt zoveel mogelijk aangesloten bij ontwikkelingen die al in parochies en regio's gaande zijn. In grote lijnen is het zo, dat de huidige samenwerkingsverbanden het uitgangspunt zijn bij de vorming van de nieuwe parochies. In het eerste half jaar van 2011 zullen bijeenkomsten worden georganiseerd waarvoor die parochies worden uitgenodigd die volgens het voornemen van de bisschop de nieuwe parochie gaan vormen. Het doel van die bijeenkomsten is om nadere inzage te geven in de cijfers en om het traject naar de samenvoeging te bespreken.

De voorgenomen samenvoeging van parochies, die intensief zal worden begeleid vanuit het bisdom, leidt tot nieuwe parochies in ons bisdom. Binnen die nieuwe parochies zullen er 85 kerklocaties² zijn. De parochie van Veenhuizen, die niet in een samenwerkingsverband was opgenomen gezien de uitzonderingssituatie door de koppeling aan justitie, zal uiterlijk op 1 januari 2012 worden opgeheven. Het gebied van de huidige parochie zal worden toebedeeld aan een nieuwe parochie of parochies (die ontstaat/ontstaan uit samenvoeging). De kerk zal aan de eredienst worden onttrokken en blijft eigendom van het rijk.

Het gevolg van de voorgenomen samenvoeging van parochies is dat er steeds één nieuwe parochie ontstaat, één rechtspersoon en dat de huidige parochies als zelfstandige rechtspersonen worden opgeheven. Dit betekent ook dat de vermogens van de parochies die samengaan in één nieuwe parochie worden samengevoegd. Dit is een ingewikkelde operatie die veel energie kost van alle betrokkenen. Het begint met het open leggen van de boeken en het inventariseren van alle vermogensbestanddelen van elke parochie. Overigens vloeien niet alle vermogensbestanddelen in het algemene vermogen van de nieuwe parochie. Voorzieningen die door derden zijn gecreëerd blijven bestemd overeenkomstig hun oorspronkelijk doel. Dit betreft vooral erfstellingen en schenkingen of subsidies.

Tevens dient er nagedacht te worden over de nieuwe administratieve organisatie, inclusief de automatisering en archivering. Het is van belang dat de administratieve organisatie zo worden ingericht dat de penningmeester een goed financieel overzicht heeft van de parochie als geheel, maar ook van de opbrengsten én lasten van de verschillende locaties. De secretaris is verantwoordelijk voor het centrale archief van de nieuwe parochie. In elke parochie dient op het centraal secretariaat een exemplaar van het inventarisverslag van kunstvoorwerpen, zoals opgesteld door de SKKN, aanwezig te zijn.

In veel parochies is een caritasinstelling, een PCI, dat wil zeggen een aparte rechtspersoon voor het beheer van caritasgelden, of een werkgroep binnen de parochie die daartoe ingericht is, of een IPCI. Voor de caritasinstellingen geldt dat ze ook worden samengevoegd binnen de nieuwe parochie, zodat de nieuwe parochie één caritasinstelling heeft. Het samenvoegen van caritas-instellingen en -gelden vergt een apart traject en daarvoor zal het bisdom de lijnen uitzetten. De bisschop streeft ernaar dat binnen iedere nieuwe parochie een PCI actief is.

Verder is het zo, dat de meeste huidige parochies een begraafplaats beheren. Door de samenvoeging van parochies gaan de begraafplaatsen over naar de nieuwe parochie. Dit betekent dat de nieuwe parochie diverse begraafplaatsen zal gaan beheren.

² Er zijn op dit moment 86 kerklocaties. Het huidige aantal parochies bedraagt 81. Dit verschil komt doordat sommige parochies meer dan één kerk hebben: de Martinus-parochie in Groningen, de Titus Brandsma-parochie in Leeuwarden en de H. Ireneüs-parochie in de Noordoostpolder. Als gevolg van het opheffen van de parochie van Veenhuizen en het onttrekken van de kerk aan de eredienst blijven er 85 kerklocaties over.

2. Organisatiestructuur bisdom

Bisdom

Bisschop
Bisdombestuur
Groot Overleg en Dienstverlenersoverleg
Bisdombureau

Kathedraal Kapittel
REA
Priesterraad
DPR

Commissies en werkgroepen

Twee Vicariaten: Groningen-Drenthe en Friesland-NOP

Vicaris: één per vicariaat.

Overleg Pastorale Beroepskrachten (OPB): één per vicariaat;
in plaats van: huidige 2 Pastoresconferenties per vicariaat;
vergaderfrequentie: minimaal 3 x per jaar.

Vicariaatsraad: één per vicariaat;
in plaats van: huidige twee Regioraden;
samenstelling: twee vertegenwoordigers van elk parochiebestuur;
vergaderfrequentie: minimaal drie x per jaar; agenda: pastorale en/of bestuurlijke zaken;
één keer per jaar vergaderen in DPR-verband = twee Vicariaatsraden samen
(één vertegenwoordiger per parochiebestuur) + bisdombestuur;
agenda: algemene pastorale zaken.

Huidige vier Regio's worden opgeheven.

Parochies (in principe gebaseerd op de huidige samenwerkingsverbanden)

Pastoor
Pastoraal team: pastoor + pastoraal werker(s) + evt. parochievicaris (priester) + evt. diaken
Parochiebestuur
Commissies (o.a. beheercommissies voor kerklocaties en begraafplaatsen)
Werkgroepen

PCI-en (aansluitend bij nieuwe parochies)

PCI-bestuur
Commissies en werkgroepen

3. Organisatiestructuur per nieuwe parochie

Per nieuwe parochie zal de structuur in principe als volgt zijn:

- Eén pastoraal team voor de nieuwe parochie: pastoor, pastoraal werker(s), en mogelijk: diaken en/of andere priester (parochievicaris); ondersteuning van het team is mogelijk door een emeritus of reguliere priester (die niet in het team zitten); de pastoor is eindverantwoordelijk en is de leider van het pastoraal team.
- Eén parochiebestuur voor de nieuwe parochie; opheffen parochievergaderingen / parochieraden.
- Centraal secretariaat (voor de nieuwe parochie) met een centraal archief.
Per locatie (= kerklocatie): teamleden komen in goed overleg tot een verdeling van taken en verantwoordelijkheden.
- Per locatie: een beheercommissie voor het praktische dagelijkse beheer, heeft geen bestuurstaken.

Binnen de nieuwe parochies blijven de huidige parochies als geloofsgemeenschappen bestaan. In de huidige parochies (toekomstige locaties) komen beheercommissies, die zich richten op het dagelijks beheer en die geen bestuurlijke verantwoordelijkheden hebben. Er komen bestuurders voor grotere parochies, waardoor het bestuur doelmatiger zal zijn. De pastorale inzet wordt meer gebundeld, zodat er sterke pastorale teams ontstaan. Deze nieuwe parochie zal moeten toewerken naar een sluitende/positieve exploitatie en een positieve ontwikkeling van het vermogen. Door het creëren van één centraal secretariaat zal de secretariële ondersteuning versterkt worden.

Omdat het pastorale team (bestaande uit een pastoor en pastoraal werker(s), eventueel aangevuld met een priester en/of een diaken) te maken krijgt met één parochiebestuur worden de bestuurlijke en organisatorische lijnen aanzienlijk verkort en wordt het aantal vergaderingen beperkt. Zodoende ontstaat bij de beroepskrachten meer ruimte voor hun eigenlijke werk: het pastoraat in al zijn facetten.

Er wordt in de nieuwe parochie een aantal zaken centraal geregeld, zoals het bestuur in het algemeen, het vaststellen van een pastoraal beleidsplan met bijbehorende begroting, gemeenschappelijke pastorale activiteiten, het secretariaat, het beheer van de gebouwen, de begraafplaatsen en het archief. Er wordt ook een aantal zaken decentraal geregeld, zoals gastvrijheid bieden en vieren, het dagelijks beheer per kerklocatie en per begraafplaats. Deze zaken horen op elkaar aan te sluiten en elkaar niet te overlappen. Dat vraagt om goede afstemming. Hierbij is het van belang om steeds te realiseren dat de bestuurlijke organisatie van een parochie ten dienste staat van het pastoraat.

Tijdens het proces van samenvoeging wordt zoveel mogelijk aangesloten bij ontwikkelingen die al in parochies en regio's gaande zijn. Het bisdom zal geen kerksluitingen koppelen aan de samenvoeging van parochies. Het is echter bijna onvermijdelijk dat kerksluitingen in de toekomst wel aan de orde komen. Dat is dan in eerste instantie een zaak van de nieuw te vormen parochiebesturen. Het bisdom zal de parochies bij het proces van mogelijke kerksluitingen intensief begeleiden aan de hand van een geactualiseerde procedure.

Nieuwe parochies betekent ook: nieuwe namen voor de parochies. Hiervoor zal een Adviescommissie in het leven geroepen worden: Adviescommissie Namen Nieuwe Parochies. Het (interim-)parochiebestuur kan drie verschillende namen voordragen, de Adviescommissie adviseert het bisdombestuur, en daarna kent de bisschop de nieuwe naam toe. Het doel is om te komen tot verschillende namen.

De Commissie voor archieven van kerkelijke organen en instellingen (kortweg: de Archiefcommissie) zal ondersteuning bieden wat betreft het proces dat gericht is op de totstandkoming van één archief per nieuwe grote parochie.

De Commissie voor het kerkelijk bezit aan oudheden en kunstvoorwerpen (kortweg: de Kunstcommissie) adviseert over kerkelijk religieus erfgoed. Dat betreft het bewaren en instandhouden van geïnventariseerde kunstvoorwerpen, restauratie van kunstvoorwerpen en interieur, cultuur-historische aspecten aangaande inrichting en interieur van kerken (inclusief gevolgen voor de liturgie, bijvoorbeeld betreffende orgels en altaren), bruikleengeving, schenking en eventuele verkoop.

Het is lopend beleid dat wanneer voorgenomen wijzigingen of ontwikkelingen op deze gebieden aan de orde zijn, het parochiebestuur eerst de diocesane Kunstcommissie om advies dient te vragen.

4. Communicatie en begeleiding per nieuwe parochie

Het bisdom realiseert zich dat er sprake is van een ingrijpende reorganisatie en zal die centraal vanuit het bisdom begeleiden en ondersteunen door de inzet van mensen, middelen en materiaal.

In de periode van 1 januari tot 1 juli 2011 zullen er bijeenkomsten worden belegd, in principe per samenwerkingsverband, waarvoor die parochies uitgenodigd worden die volgens het voornemen van de bisschop de nieuwe parochie gaan vormen. Op die bijeenkomsten zal, aan de hand van de Kaski-cijfers tot 2020, nadere uitleg worden gegeven over het draagvlak (parochianen en participatie) en de financiële draagkracht per huidige parochie. Ook zal de samenvoeging en overgang naar de betreffende nieuwe parochie aan de orde komen.

In de zomermaanden van 2011 zullen deze bijeenkomsten worden geëvalueerd en zal de bisschop een definitief besluit nemen over de concrete invulling van de nieuwe organisatiestructuur en de fasering van de invoering.

De samenvoeging van parochies zal worden begeleid en gecoördineerd door een projectteam, bestaande uit bisdommedewerkers en externe deskundigen. Waar nodig en mogelijk zal het projectteam de parochies ondersteunen bij de uitvoering van hun taken. Waar nodig zal het projectteam knelpunten signaleren en mee oplossen.

5. Fasering

De fasering ziet er in het komend jaar globaal als volgt uit:

- *De bisschop presenteert het diocesaan beleidsplan op 27 november 2010 in Drachten.*
- *Bijeenkomsten voor de beoogde nieuwe parochies in januari - juni 2011.*
Een delegatie van het bisdom (bisschop, vicaris, econoom, secretaris-kanselier en opbouwwerker) zal op deze bijeenkomsten voor parochiebestuurders en pastorale beroepskrachten een toelichting geven, zowel wat betreft de Kaski-cijfers per parochie, als wat betreft het traject van samenvoeging. Per bijeenkomst worden die parochies uitgenodigd die de beoogde nieuwe parochie gaan vormen. Deze bijeenkomsten bieden ook de gelegenheid om te reageren. Het inhoudelijke beleid zal, gezien het reeds gelopen traject vanaf de vaststelling van de Gespreksnotitie in april 2009, op deze en volgende bijeenkomsten niet meer aan de orde komen.
- *Evaluatie en definitief besluit in juli - september 2011.*
De bijeenkomsten van het eerste half jaar van 2011 zullen worden geëvalueerd en de bisschop zal een definitief besluit nemen over de concrete invulling van de nieuwe organisatiestructuur en de fasering van de invoering.
- *Startbijeenkomst invoering nieuwe organisatiestructuur - najaar 2011.*

Bisdom
Groningen
Leeuwarden

Ubbo Emmiussingel 79

9711 BG Groningen

telefoon (050) 406 58 88

www.bisdomgroningenleeuwarden.nl